

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1946 kl. 5 em.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 10,
i anledning av väckt motion angående inrättande av en
statlig teaterhögskola.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, II: 325, av herr *Johansson* i Stockholm har yrkats, att riksdagen hemställer till Kungl. Maj:t om utredning och förslag om en statlig teaterhögskola.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från styrelsen för kungl. dramatiska teatern, centralstyrelsen för Riksteaterns publikorganisation, Svenska författarföreningen, Svenska teaterförbundet och Svenska filmsamfundet.

Styrelsen för kungl. dramatiska teatern säger sig dela teaterförbundets av motionären åberopade uppfattning angående behov av åtgärder från det allmännas sida för åstadkommande av förbättrade utbildningsmöjligheter på teaterkonstens område, samt tillägger:

Styrelsen, som emellertid för sin del icke för närvarande är beredd att uttala sig huruvida detta syfte lämpligen kan nås genom upprättandet av den av motionären ifrågasatta statliga teaterhögskolan eller på annat sätt, vill tillstyrka att den betydelsefulla frågan göres till föremål för en ingående utredning.

Centralstyrelsen för Riksteaterns publikorganisation inskränker sig till att på det varmaste instämma i motionens syfte och understryka att inrättandet av en teaterhögskola torde kunna betecknas som en nödvändighet för teaterns utveckling i vårt land.

Svenska författarföreningen ansluter sig helt till motionens syften och synpunkter och önskar kraftigt understryka dels behovet av en i motionen skisserad teaterhögskola, dels vikten av inrättandet av statsunderstödda teatrar i de större landsortsstäderna. Ytterligare vill styrelsen påpeka önskvärdheten av att i tredje årskursen i teaterhögskolan beredes tillfälle att följa undervisningen i teaterhistoria vid Stockholms högskola.

Svenska teaterförbundet säger sig dela motionärens önskan att en utredning angående en statlig teaterhögskola måtte komma till stånd snarast möjligt och förutsätter, att vid denna utrednings tillsättande förbundet måtte bliva i tillfälle föreslå representation för skådespelarna.

Förbundet pekar bland annat på de olika privata teaterskolor, som äro i verksamhet och vilka enligt förbundets mening på ett otillbörligt sätt av privat vinstintresse utnyttja ungdomens naiva teater- och filmdrömmar. En teaterhögskola skulle verksamt kunna bidra till att skänka teatern den plats i vårt moderna samhälle, som den bör intaga. Vid en dylik teaterhögskola böra utbildningsmöjligheter icke endast finnas för skådespelare utan även för regissörer. Vidare böra radioteaterns och filmkonstens problem beaktas. Förbundet önskar slutligen, att frågan om att den blivande teaterhögskolan ställes under ledning av en teaterakademi tages upp till behandling vid en kommande utredning.

Svenska filmsamfundet understryker betydelsen av att en högskola av i huvudsak den art, som äsyftas i motionen, kommer till stånd. Denna bör inte bara »även» utan framför allt ge rum åt utbildning på filmens område. Samfundet anser det vara ett vitalt intresse att en kvalitativ svensk filmproduktion kan upprätthållas, även när den utländska konkurrensen blir som starkast, men bristen på kvalificerade skolor, som kunna ta hand om och befordra återväxten inom alla grenar av svensk film, hotar att allvarligt äventyra fortsatt svensk filmproduktion. Framför allt finner samfundet det vara av vikt att utbildningen av filmregissörer vid högskolan ej blir en underavdelning av utbildningen av teaterregissörer utan organiseras fullt självständigt och i princip enligt egna linjer. Dessutom synes det samfundet i hög grad önskvärdt att en sådan högskola även genom föreläsningar eller kurser meddelar kunskap och orientering i skilda spörsmål, gällande film, åt författare, tidningsmän, arkitekter och andra yrkesmän. Till sist betonar samfundet önskvärdheten av att i utredningen även ingår någon eller några personer, vars erfarenheter och kvalifikationer falla uteslutande inom filmens område.

Utskottet. För egen del får utskottet anföra.

Sedan flera år tillbaka har frågan om teaterkonstens ställning inom vårt kulturliv ofta varit föremål för diskussion. Den omfattar ett flertal olika moment, som torde kunna i huvudsak sammanfattas i följande synpunkter:

1. Väckande av intresse för god teater i vida kretsar och åtgärder för att göra den tillgänglig för hela vårt folk.

2. Uppförande av lokaler för folkteater, som genom låga biljettpriser skulle avskaffa det ekonomiska hindret för stora folkgrupper att ta del av högklassig teaterkonst.

3. Utbildning av goda skådespelare och sanering av de många, ofta underhålliga men dyrbara privata teaterskolor, som nu ockra på ungdomens genom filmen uppdrivna teaterintresse.

4. Inrättandet av en teaterhögskola, eventuellt i förening med en teaterakademi, för att därigenom skänka teatern en i olika avseenden starkare och med andra konstarter jämförlig ställning.

Att statsmakterna under de senaste femton åren aktivt intresserat sig för

dessa problem, framgår därför, att under denna korta tidsförlöp inte mindre än tre omfattande utredningar verkställts rörande olika teaterförhållanden. Sålunda framlade 1933 års teaterutredning 1934 tvenne betänkanden, det ena angående de fasta statsunderstödda teatrarna (SOU 1934: 3), det andra angående teaterförhållandena i riket (SOU 1934: 21). I sistnämnda betänkande behandlades jämväl frågan om elevutbildningen. Vidare framlade inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunnige 1938 betänkande och förslag angående verksamheten vid kungl. dramatiska teatern (SOU 1938: 16). Slutligen framlade 1943 års riksteaterutredning 1944 betänkande och förslag angående riksteaterns omorganisation m. m. (SOU 1944: 42).

Åtskilligt har genom dessa utredningar och med anledning av dem vidtagna åtgärder vunnits. Tillkomsten av Riksteatern torde, trots vissa svagheter, jämte folkparkernas teaterverksamhet utgöra det största steg som i vårt land tagits för att föra god teater i kontakt med folkets breda lager. Att vad som hittills på området utträttats icke är tillräckligt framgår likväl av de många opinionsyttringar, som tid efter annan framföras beträffande olika sidor av teaterverksamheten. Utskottet har vid sin prövning av frågan kommit till den uppfattningen, att motionen såsom ett uttryck för önskemålen att skapa en bredare förankring för teaterkonsten tolkar en ganska vidsträckt opinion. Att åtgärder av annan art än de hittills vidtagna äro påkallade står klart för utskottet liksom för motionären.

Svårare ställer sig problemet, då man går att taga ställning till frågan vilka åtgärder som påkallas, speciellt huruvida en teaterhögskola skulle lösa teaterns nu mest överhängande svårigheter. De inkomna remissvaren kunna därvid knappast sägas ge entydiga anvisningar. Visserligen innebära dessas slutyrkanden instämmande i motionens hemställan om en teaterhögskola men argumentationen gäller genomgående andra, mer aktuella önskemål. Främst anmäler sig därvid behovet av en sanering av flertalet nu verksamma enskilda teaterskolor. Dessa önskemål böra emellertid enligt utskottets mening icke förblandas med inrättandet av en teaterhögskola. Tvärtom tala åtskilliga skäl för att en teaterhögskola såsom en påbyggnad av nu till buds stående utbildningsvägar skulle försvåra den sanering av dessa, som måste anses vara den för dagen mest angelägna uppgiften. Någon brist på yrkesutbildade skådespelare förefinnes för närvarande icke. Snarare förhåller det sig så, att det befintliga överskottet hotar åtskilliga medlemmar av yrkeskåren med proletarisering. En utbildning av den omfattning, som synes ha föresvävat motionären, vore oproportionerligt stor och skulle resultera i att en del av de utbildade icke skulle kunna absorberas av de svenska scenerna.

Motionen ger uttryck jämväl åt den meningen, att en teaterhögskola skulle på verksamt sätt kunna bidra till att stimulera allmänhetens intresse för och kontakt med god teater. För att nå detta syfte torde fordras andra initiativ än en teaterhögskola och en teaterakademi, exempelvis uppförandet av stora och billiga folkteatrar.

Utskottet har sålunda kommit till den uppfattningen, att efter de utredningar, som verkställets rörande olika sidor av teaterverksamheten, frågan om en teaterhögskola jämte en teaterakademi eller andra mera vittsyftande projekt icke visats nu vara mogen för en ny utredning. För denna uppfattning kan visst stöd hämtas i det av dramatiska teaterns styrelse avgivna yttrandet. Av detta framgår, att styrelsen icke är övertygad om att en statlig teaterhögskola skulle lösa frågan om förbättrade utbildningsmöjligheter. Såsom det nu aktuella behovet framstår frågan om en sanering av utbildningsförhållandena liksom möjligheten att genom stipendier sätta även mindre bemedlade elever i stånd att genomgå dramatiska teaterns elevskola. Denna stipendiefråga borde enligt utskottets mening kunna lösas genom att man på vederbörligt håll toge initiativ för att få dramatiska teaterns elevskola hänförd till sådana skolor, vilkas elever få del av statens stipendier för yrkesutbildning. En eventuellt behövlig utbyggnad av denna skola borde kunna bli föremål för initiativ från skolans egen sida dels i form av fortsatt och ökat samarbete med intresserade filminspelningsföretag, vilka måste sägas ha ett direkt intresse av förbättrade utbildningsmöjligheter, dels genom hänvändelse till statsmakterna.

Vad slutligen beträffar det ovan berörda behovet av sanering av de privata teaterskolorna, vilken för elevernas skydd är i högsta grad önskvärd, torde denna kunna på ett nöjaktigt sätt åvägbringas genom den allmänna översyn av yrkesutbildningen, varom andra kammaren för sin del i enlighet med yrkande av utskottet i utlåtande nr 8 vid årets riksdag liksom tidigare överstyrelsen för yrkesutbildning i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt. Innan dessa grundläggande åtgärder vidtagits torde knappast tillräcklig klarhet råda för att en utredning av mera vittsyftande projekt och önskemål på teaterlivets område skulle kunna sägas vara påkallad.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 325, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 25 april 1946.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar *Ståhl* och *Allard*, fru *Boman*, fröken *Olsson*, herrar *Larsson* i Luttra, *Lundqvist*, *Jönsson* i Lund, *Hæggblom*, *Odhe* och *Johnsson* i Skoglösa.
